

УДК: 351:174.3](477)

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ОСНОВА ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ВЛАДИ

Плотніченко С. Р.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

Григоренко О. М.

здобувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

Становлення демократичної, правової та соціально орієнтованої держави неможливе без високого рівня довіри громадян до системи публічного управління. Саме професійна етика публічного службовця визначає якість взаємодії влади з суспільством, формує уявлення про її моральні принципи, відкритість і відповідальність. Етичні стандарти виступають не лише нормами поведінки конкретних посадових осіб, а й важливим чинником зміцнення легітимності державних інституцій, запобігання корупції та підвищення ефективності управлінських рішень.

У сучасній демократичній державі професійна етика публічного службовця розглядається як один із ключових чинників формування довіри громадян до влади. Як зазначає В. Гошовська, «етика державної служби є системоутворюючим елементом публічного управління» [1, с.14].

Саме моральні стандарти, доброчесність та підзвітність визначають здатність органів влади працювати ефективно та забезпечувати високий рівень суспільної підтримки. В умовах трансформаційних процесів, корупційних ризиків та зростаючих очікувань населення щодо прозорості державних інституцій роль професійної етики істотно посилюється. Вона стає інструментом не лише морального регулювання, а й управлінським ресурсом, що сприяє стабільності, відповідальності та результативності державної служби.

Отже, професійна етика публічного службовця — це система моральних принципів і норм, що регулюють поведінку працівників органів влади в процесі виконання ними своїх службових обов'язків. За визначенням Т. Криндач, етика публічної служби — це «механізм забезпечення сумлінності, неупередженості та служіння суспільству» [2, с. 48].

Українське законодавство містить низку положень, які регламентують етичні стандарти публічної служби. Закон України «Про державну службу» визначає принципи доброчесності, політичної нейтральності, підзвітності та професіоналізму (4, ст. 8). Закон України «Про запобігання корупції» встановлює норми щодо конфлікту інтересів, подарунків, прозорості рішень [5, ст. 25–28]. Типовий кодекс етики державного службовця містить конкретні правила етичної поведінки. [наказ від 20.08.2025 року №116-25]. Відомчі етичні кодекси конкретизують очікувані стандарти для окремих органів.

Як зазначає О. Петроє, «правове закріплення етичних норм є важливою умовою, але реальна дієвість залежить від внутрішніх переконань службовця» [3, с. 112].

Довіра громадян є ключовим індикатором ефективності публічної влади. За визначенням Ф. Фукуями, довіра — це «очікування чесної та кооперативної поведінки в межах спільноти» [7, р 26]. Для публічної влади це означає віру громадян у те, що державні службовці діють в інтересах суспільства.

Формування ефективної системи публічного управління в демократичній державі неможливе без високого рівня довіри громадян до інститутів влади. Саме професійна етика публічного службовця стає фундаментом цієї довіри, оскільки визначає моральні стандарти

поведінки, характер взаємодії держави з суспільством і якість реалізації владних функцій. Етичні принципи є не лише внутрішнім регулятором службової діяльності, але й чинником легітимності державної влади в очах громадян.

Професійна етика публічних службовців охоплює систему морально-ціннісних норм, які регулюють виконання службових обов'язків з урахуванням публічного інтересу. Її зміст відображає уявлення суспільства про справедливість, рівність, відповідальність та відкритість державної влади. У цьому контексті етика виконує дві ключові функції: по-перше, забезпечує правомірність дій службовців, по-друге, сприяє формуванню позитивного іміджу влади та довірливої взаємодії з громадянами.

Особливого значення професійна етика набуває в умовах реформування державного управління та підвищення ролі демократичних принципів. Зростання соціальних очікувань щодо прозорості діяльності влади, подолання корупції, забезпечення дотримання прав людини висуває нові вимоги до службовців. Вони мають не лише компетентно виконувати свої функції, а й демонструвати бездоганну моральну поведінку, що є запорукою рівня довіри до інституцій держави.

Ключовими етичними принципами сучасної державної служби є законність, політична неупередженість, лояльність державі та суспільству, сумлінність, служіння публічному інтересу, доброчесність та відповідальність за прийняті рішення. Порушення цих принципів призводить до руйнування суспільної довіри, поширення корупційних проявів, зниження ефективності адміністративних процесів.

Доброчесність і моральна стійкість службовця є критично важливими для запобігання використанню влади у власних або корпоративних інтересах. Вони гарантують, що рішення ухвалюються з урахуванням потреб громадян, а не з позиції отримання матеріальних чи інших привілеїв. Етичні стандарти також передбачають відповідальність за будь-які порушення, що має бути підтверджено ефективними механізмами контролю та дисциплінарної відповідальності.

Не менш важливою складовою етики є комунікаційна культура публічних службовців. Толерантність, відкритість, уміння вести діалог із громадянами сприяють формуванню атмосфери співробітництва між владою та суспільством. Коли люди бачать, що їхню думку поважають, а їхній голос впливає на процеси управління, рівень довіри зростає.

Можна відмітити, що етичність службовців — це фундамент довіри громадян. Вона визначає, чи сприйматимуть люди державу як справедливую, чесну й ефективну, чи навпаки — як таку, що діє у власних інтересах. Саме тому дотримання етичних стандартів є ключовою умовою успішного державного управління. Як відзначає Р. Денхардт, «служіння громадянам є фундаментом сучасного публічного управління» [6, с. 45]. Саме доброчесність і професіоналізм формують відчуття безпеки, справедливості та стабільності взаємодії з владою.

Етичне лідерство керівників відіграє ключову роль у зміцненні інституційної спроможності, адже саме керівники формують модель поведінки для персоналу, задають стандарти доброчесності та демонструють особистий приклад. Корпоративні практики доброчесності, зокрема внутрішні правила, кодекси та етичні стандарти, допомагають регулювати поведінку службовців і створюють єдині норми для всієї організації.

Внутрішні механізми запобігання конфлікту інтересів забезпечують неупередженість управлінських рішень і мінімізують ризики корупційних впливів, що зміцнює довіру до інституції. Регулярне навчання персоналу з питань етики підвищує рівень етичної компетентності працівників, поглиблює їхнє розуміння норм і сприяє правильному застосуванню правил на практиці.

Крім того, чітко визначені процедури реагування на порушення гарантують невідворотність відповідальності, підтримують дисципліну та формують переконання, що організація працює чесно й справедливо. У сукупності ці елементи значно підсилюють інституційну спроможність і сприяють ефективному функціонуванню органів влади.

За даними досліджень ОЕСР, саме інституційна культура є головним фактором зменшення корупції та підвищення довіри в державних структурах [8].

Сучасні виклики публічної служби включають корупційні ризики, низький рівень правової культури населення, політичний тиск на державних службовців, бюрократичні бар'єри та недосконалі механізми внутрішнього контролю. Усі ці фактори ускладнюють дотримання етичних стандартів, послаблюють ефективність роботи державних органів та підривають довіру громадян до влади. Акцентовано увагу на проблемах недотримання етичних норм, зокрема виявах професійної нечестності, комунікативних перешкодах та зниження загального рівня довіри в команді.

Для подолання цих проблем важливо впроваджувати ефективні шляхи вдосконалення етичної культури державної служби. Серед таких заходів — розвиток внутрішніх стандартів та етичних кодексів, забезпечення реальної (а не формальної) політичної нейтральності, підвищення прозорості процедур і відкритості даних. Крім того, вагому роль відіграє регулярне етичне навчання персоналу, впровадження механізмів захисту викривачів та посилення ролі етичних комісій у державних органах. Ці кроки спрямовані на зміцнення добросовісності, підвищення відповідальності й формування довіри громадян до державної служби.

У підсумку, можна зазначити, що професійна етика публічного службовця становить основу довіри громадян до органів влади. Вона забезпечує стабільність, легітимність і ефективність державного управління. Дотримання етичних норм сприяє формуванню позитивного іміджу влади, підвищенню якості публічних послуг і зміцненню демократичних інститутів. Тому, вдосконалення етичної культури публічної служби має стати пріоритетом державної політики у сфері управління людськими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Криндач Т. Професійна етика державних службовців. Київ: Кондор, 2020.176с.
2. Петроє О. Етичні стандарти публічного управління. Львів: ЛНУ, 2019. 214 с.
3. Закон України «Про державну службу». *Відомості Верховної Ради*. 2016.
4. Плотніченко С. Р., & Плотніченко С. Р. Основи ділового етикету та протоколу: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2021.
5. Брустінов В. М., Теслюк С. Р. Практикум організації та проведення ділових переговорів: навч. посібник. Мелітополь, ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2010. 144 с.
6. Liashenko Oleksandra, Plotnichenko Svitlana, Makhsma Makhsma. Digital Intelligence of Managers During Wartime: From Survival to Development. 2025.
7. Плотніченко С., & Плотніченко С. Основи професійної етики та етикету як ключ до офісного менеджменту. *Рекомендовано рішенням Вченої Ради ТДАТУ (протокол № 10 від 27 травня 2025 року)*, 2025. 194 с.
8. Liashenko Oleksandra, Plotnichenko Svitlana. Educational management in universities: war, security, ethics. In: *International Conference on economics, accounting and finance-2024*. 2024.Fukuyama